

2. Platt, H. D., & Platt, M. B. (2006). Understanding Differences Between Financial Distress and Bankruptcy. *Review of Applied Economics*, 2 (2), 1–17. Retrieved from <https://econpapers.repec.org/article/agsreaprec/50146.htm>.
3. Elkamhi R., Salerno M. How Large are Pre-Default Costs of Financial Distress? Estimates from a Dynamic Model. September 2020. 55 p.
4. Терещенко, О. О. (2025). Емпіричні моделі прогнозування фінансового дистресу підприємств . Фінанси України, (9), 71-87. <https://doi.org/10.33763/finukr2025.09.071>

УДК 336.71

Ходакевич С.І.

*к.е.н., доцент, професор кафедри банківської справи та страхування
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*

Волинець О.В.

*Заступник директора фахового економічного коледжу
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*

Гладишченко М.О.

*здобувач освітнього ступеня магістр
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана*

РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (ШІ) В БАНКІВСЬКОМУ БІЗНЕСІ

У сучасних умовах глобальної цифровізації економіки фінансові технології на основі штучного інтелекту (ШІ/AI-технології) стають визначальним фактором конкурентоспроможності банківських установ та ключовим драйвером трансформації всієї фінансової індустрії. За даними досліджень McKinsey & Company, обсяг глобальних інвестицій у технології штучного інтелекту в банківському секторі досяг 85,2 млрд дол. США у 2024 році, продемонструвавши зростання на 23% порівняно з попереднім роком [2]. Штучний інтелект кардинально змінює традиційні підходи до здійснення банківських операцій,

створюючи безпрецедентні можливості для автоматизації процесів, персоналізації послуг, управління ризиками та підвищення операційної ефективності [3]. Фактично, сьогодні ШІ є однією з найбільш перспективних та революційних складових фінансових технологій.

Водночас, попри значні переваги використання AI-технологій у банківському бізнесі, їх впровадження супроводжується комплексом ризиків, що потребують системного аналізу та розробки ефективних механізмів управління. До ключових категорій ризиків банків традиційно відносять кредитний, операційний, репутаційний, комплаєнс- та регуляторний ризики, а також ризики фінансової стабільності. Важливо зазначити, що використання ШІ трансформує ці ризики та створює нові виміри їх прояву.

Крізь призму зазначених категорій можна виокремити такі основні ризики використання AI-технологій у банківському бізнесі:

- **Ризики конфіденційності та захисту даних:** витік персональних даних клієнтів та іншої конфіденційної інформації, що призводить до значних репутаційних, юридичних та фінансових втрат.
- **Кіберризики:** зростання загроз кібератак через нові вразливості ШІ-рішень, зокрема використання ШІ зловмисниками для фішингу, фінансових шахрайств, поширення дезінформації та маніпуляцій на фінансових ринках.
- **Алгоритмічна упередженість:** ризики дискримінації за віком, статтю, етнічним походженням чи іншими ознаками, що посилює соціальну нерівність і призводить до несправедливих рішень (насамперед у сфері кредитування), потенційних судових позовів і репутаційних втрат.
- **Залежність від постачальників технологій:** висока концентрація критично важливих сервісів у небагатьох провайдерів ШІ, що створює ризики операційної залежності, технологічної монополізації та вразливості ланцюгів постачання.

- **Модельний ризик і “чорний ящик”:** складність та непрозорість моделей ШІ («black box») у поєднанні з проблемами якості, повноти та структури вхідних даних ускладнюють оцінку ризиків, перевірку коректності рішень та дотримання регуляторних вимог, створюючи концентрацію ризиків у ключових процесах банків.
- **Регуляторні та комплаєнс-ризик:** швидкі темпи розвитку ШІ випереджають еволюцію законодавства та наглядових практик, що формує ризик невідповідності вимогам регуляторів, потенційно значні штрафи та обмеження діяльності.

З огляду на вище зазначені ризики, впровадження та використання AI-технологій у банківському бізнесі потребує превентивних та системних заходів управління. Серед пріоритетних напрямів можна виділити:

- **Посилення співпраці між регуляторами та банками** з метою формування єдиних принципів, стандартів і методологій використання ШІ в банківському секторі, включаючи вимоги до прозорості моделей та управління даними.
- **Запровадження цілісних рамок управління ризиками ШІ** у межах системи корпоративного управління та ризик-менеджменту банку (політики, процедури, відповідальність на рівні правління та наглядової ради).
- **Підвищення якості даних та регулярний аудит алгоритмів:** створення процесів валідації та верифікації моделей, моніторинг якості даних, контроль змін моделей і тестування їх на стійкість.
- **Регулярне тестування на упередження та стрес-тестування моделей** з метою виявлення і мінімізації дискримінаційних ефектів, а також оцінки впливу можливих відмов моделей на фінансову стійкість банку.
- **Розвиток компетенцій персоналу:** навчання працівників банку (в першу чергу ризик-менеджерів, комплаєнс-офіцерів, членів правління та наглядових рад) особливостям використання ШІ, його можливостям та ризикам.

Формування збалансованого підходу до впровадження ІІІ в банківському секторі, який поєднує інноваційність з належним управлінням ризиками, стає однією з ключових передумов підтримання довіри клієнтів і забезпечення фінансової стабільності.

Список використаних джерел:

1. Пищуліна О. Штучний інтелект – можливості, небезпеки, фактори ризику. Центр Розумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2025/10/10/2025-AI.pdf>
2. McKinsey & Company. The State of AI in 2024: Generative AI's breakout year. 2024. URL: <https://www.mckinsey.com/capabilities/quantumblack/our-insights/the-state-of-ai> (дата звернення: 02.05.2025).
3. Davenport T. H., Ronanki R. Artificial intelligence for the real world. Harvard Business Review. 2018. Vol. 96. № 1. P. 108-116. URL: <https://hbr.org/webinar/2018/02/artificial-intelligence-for-the-real-world> (дата звернення: 02.05.2025).
4. Banks ought to be aware of the risks arising from ai adoption. April 30, 2025. URL: <https://internationalbanker.com/technology/banks-ought-to-be-aware-of-the-risks-arising-from-ai-adoption/>
5. OYEYEMI AKINRELE. Bias Mitigation in AI-Driven Banking: Legal, Ethical, and Regulatory Perspectives. International Journal of Science and Research Archive, 2025, 17(02), 373-379. Article DOI: <https://doi.org/10.30574/ijjsra.2025.17.2.3013>
6. Siddquee, T. (2025). AI in Banking Risk Management and Fraud Detection in Preventing Financial Crimes and Optimizing Credit Decisions. *International Journal of Social Science Research and Review*, 8(8), 391-404. <https://doi.org/10.47814/ijssrr.v8i8.2889>